

5. Varför delaktighet och lärande – historien om KEKS

När vi presenterar KEKS för personalen i nya medlemsförvaltningar brukar vi göra det under rubriken "EN VISION och vägen dit". Den öppna ungdomsverksamheten, eller som man ofta sade förr, fritidsgårdsverksamheten, har traditionellt sett haft en väldigt otydlig och spretig målbild¹ och man har kunnat jobba som fritidsledare och liknande med helt olika uppfattningar om vad det egentligen är man skall göra och åstadkomma. Många har, ofta med stolthet, pratat om fritidsledarrollen som en blandning mellan aktivitetsfixare, socialtjänst, kurator, morsa och polis. Denna otydlighet har dock lett till såväl många slitningar inom verksamheten som till dess låga status och det faktum att man ofta tvingats agera hjälpreda åt skolan och andra starkare institutioner. Fritidsledaren har saknat en tydlig professionell identitet och fritidsgården har setts främst som en förvaringsplats för stökiga killar. (På många håll i landet är detta fortfarande fallet.)

KEKS föddes utifrån behovet av att komma tillrätta med denna situation. Vi ville ha tydliga gemensamma mål som fick personalen att dra åt samma håll. Vi ville dessutom ha ett system för att kunna följa upp dem och visa för omvärlden vad vi åstadkommit – något som tidigare saknats.

Vi började därför diskutera vilka behov verksamheten skulle tillfredsställa för de ungdomar som deltog. Om skolans mål var att tillfredsställa behovet av kunskap och sjukvårdens mål var att tillfredsställa vårt behov av att bli kurerade när vi var sjuka – vilket/vilka behov skulle ungdomar då få tillfredsställda genom att delta i vår verksamhet? Det handlade alltså inte om vad vi skulle göra, vilket naturligtvis skiljde sig åt beroende på vilka ungdomar vi arbetade med, utan om vad vi skulle åstadkomma, vilka behov vi skulle tillfredsställa.

Dessa diskussioner fördes först bland personalen i Mölndal och sedan i Kungälv och på Öckerö². Det vi i ett första steg kom fram till var att verksamheten skall tillfredsställa ungas sociala behov. I nästa steg diskuterade vi vad som skulle kunna vara centrala sociala behov, behov man måste få tillfredsställda för att kunna utvecklas positivt och leva ett gott liv, men som också kunde tillfredsställas i olika grad beroende på ens livsvillkor.

Dessa diskussioner ledde fram till vår första gemensamma målskrivning. Vi sade att: Ungdomar skall ges möjlighet och stöd att tillfredsställa sina behov av:

- Trygghet
- Egen identitet
- Gemenskap
- Att uppleva möjlighet att påverka
- Att uppleva positiv förväntan
- Att ta ansvar
- Att uttrycka sig

---

¹ Se till exempel *Verksamhet utan avsikt* utgiven Svenska kommunförbundet, nuvarande SKL, 2002

² Samtliga dessa kommuner är kranskommuner till Göteborg. I Mölndal fördes diskussionen 2000 – 2001 och i Kungälv och på Öckerö 2004 efter att man sett de positiva gensvar detta fått från såväl personal som politik i Mölndal.

- Rättvisa

Vi definierade också dessa behov noggrant så att vi skulle komma ihåg vad vi menat.

För att sedan kunna se och visa i vilken grad ungdomar upplevde detta när de deltog verksamheten tog vi fram den första versionen av vår mötesplatsenkät. Många av de frågor vi då formulerade finns fortfarande kvar i vår nuvarande enkät och den som tittar på de sociala behoven kommer fortfarande att känna igen sig i de frågor vi ställer idag.

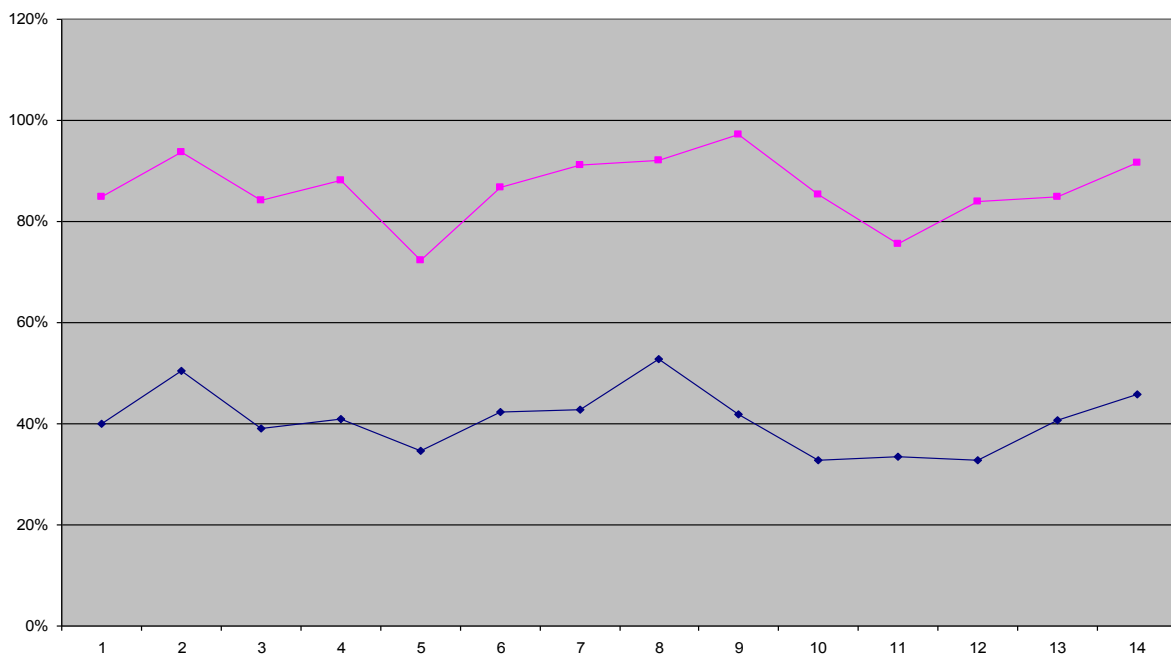
Parallellt med diskussionen om sociala behov diskuterade vi också vilka ungdomar vi skulle nå, vår målgrupp, och vilka kostnader som det var viktigt att vi följde upp och redovisade. Det är dessa diskussioner som ligger till grund för de bakgrundsfrågor om kön, föreningsaktivitet, etc. som finns i dagens enkät. Det är också detta som är grunden för att vi följer upp kostnad per besök och verksamhetstimme.

Lite spetsigt uttryckt var, och är, vårt mål att leverera "Rätt vara, till rätt kund, till rätt pris".

Naturligtvis räcker det inte att följa upp och mäta verksamheten för att få den att utvecklas – redan när Mölndal, Kungälv och Öckerö bildade KEKS 2005 började vi satsa på gemensam kompetensutveckling i form av UF, UtvecklingsForum, och andra åtgärder.

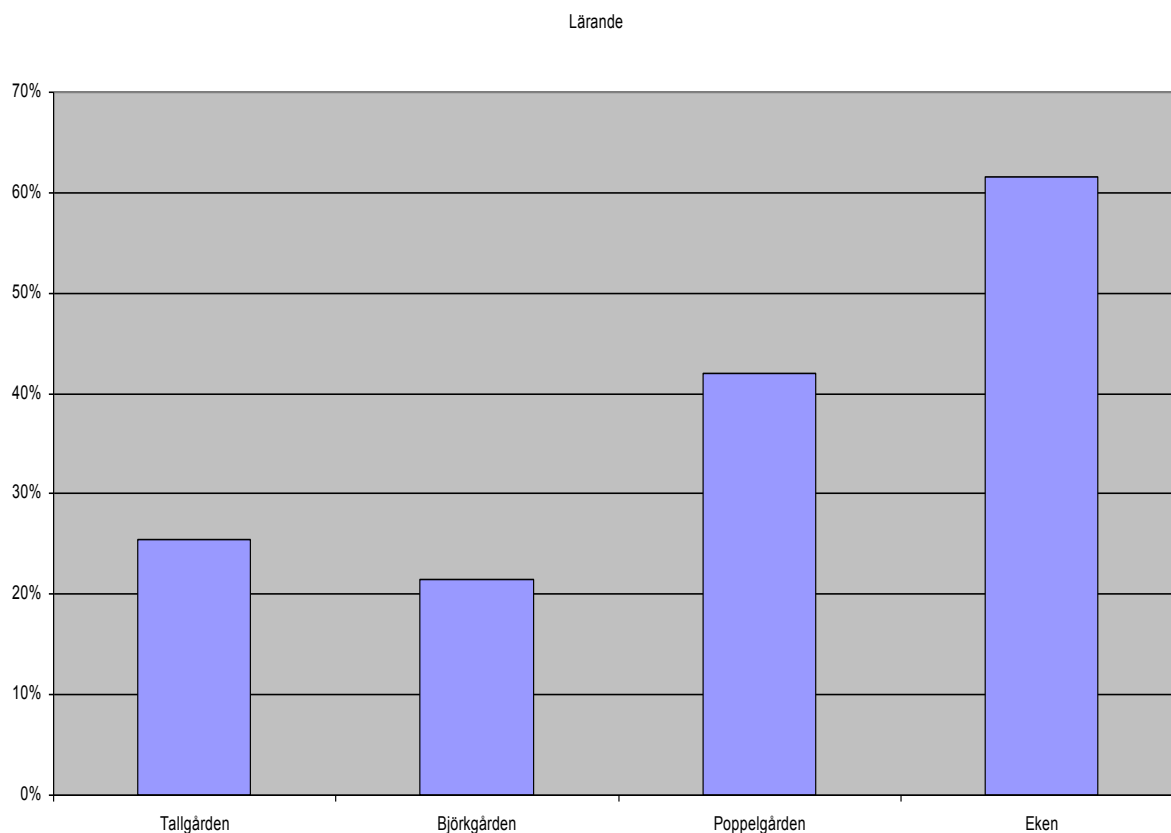
Under åren 2006 till 2009 följde vi så upp verksamheten med hjälp av mötesplatsenkäten och våra nyckeltalsblanketter. Samtidigt gick allt fler förvaltningar med i KEKS och vi fick därigenom en allt bättre och mer, statistiskt, vederhäftig bild av vår verksamhet.

Det vi då såg, och som vi brukar visa under våra introduktioner, var bland annat följande:

Den nedre kurvan visar hur bra förvaltningarna var på delaktighet, medan den övre visar hur bra de var på att uppnå jämn könsfördelning. Vi såg med andra ord ett positivt samband mellan delaktighet och vår förmåga att nå tjejer...

2009 genomförde vi också det forskningsprojekt som ledde fram till rapporten Inordnande eller Utvidgande. Där såg vi bland annat följande:

De två staplarna till vänster är från fritidsgårdar som inte var så bra på delaktighet medan de två till höger var bra på detta. Det staplarna visar är i vilken grad ungdomar upplever att de lär sig nya saker när de deltar i verksamheten. Vi såg med andra ord ett positivt samband mellan delaktighet och lärande.

Sammanfattningsvis såg vi att delaktighet leder till:

- Jämnare könsfördelning
- Att övriga behov tillfredsställs
- Attraktivare verksamhet
- Bättre resursutnyttjande
- Lärande

Parallellt med vår egen uppföljning tog vi också del av forskning som visar att delaktighet leder till hälsa och större motståndskraft³ och annan forskning som hävdade det tämligen självklara att ogenomtänkt och ostrukturerad "häng-verksamhet" var kontraproduktiv och snarast ledde till fler problem för dem som deltog⁴.

Som om detta inte räcker visar dåvarande Ungdomsstyrelsens rapport Unga med attityd, 2013, att det ungdomar själva tycker är viktigast med fritiden är att den är kul och att man "lär sig nytt". Att lära sig nytt rankar ungdomarna här som viktigare än sådant som att umgås och status. Att

³ Se till exempel Aaron Antonovsky och hans forskning kring salutogenes.

⁴ Se Nikolaus Koutakis, Håkan Stattin m. fl.

fokusera på och synliggöra ungdomars lärande är alltså inget som skrämmer bort dem – tvärt om.

Detta är bakgrunden till KEKS fokus på delaktighet och lärande. Det är också bakgrunden till och förklarar varför vi dokumenterar det vi gör i Loggboken, varför vi ställer de frågor vi gör i gruppenkäten och varför vi arbetar med ELD.